

Sändlista

s.remissvar@regeringskansliet.se

cc: s.fs@regeringskansliet.se

Ert tjänsteställe, handläggare
Socialdepartementet

Ert datum
2022-03-10

Er beteckning
S2022/01247

Vårt tjänsteställe, handläggare
Analysavdelningen, CTSS
Försvårshögskolan

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Yttrande över remissen "Hälso- och sjukvårdens beredskap – struktur för ökad förmåga, (SOU 2022:6)"

Försvårshögskolans ställningstagande

Försvårshögskolan tillstyrker slutbetänkandets bedömningar i sin helhet.

Försvårshögskolan vill belysa ett par specifika områden i kapitel 8 och 13, vilka redovisas utförligare nedan uppdelat per kapitel.

Slutbetänkandet är i stort analyserat ur ett övergripande systemperspektiv där FHS ser ett behov av att vissa delar av krisberedskapen och totalförsvaret behöver tydliggöras.

Skälen till Försvårshögskolans ställningstagande

Försvårshögskolan välkomnar och har med intresse läst slutbetänkandets bedömningar. Slutbetänkandet utgör en viktig del i det fortsatta arbetet med förstärkandet av Sveriges totalförsvår och krisberedskap.

Försvårshögskolan anser att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet behöver beaktas hur de föreslagna bestämmelserna relaterar till särskilt ett beslut om högsta beredskap med anledning av den skyldighet som kommuner och regioner då har att inta sina planerade krigsorganisationer, samt att prioritera sin verksamhet utifrån att totalförsvår vid sådana förhållanden ska vara all den samhällsverksamhet som då ska bedrivas.¹

¹ 1 § lagen (1992:1403) om totalförsvår och höjd beredskap; 12 § förordningen (2015:1053) om totalförsvår och höjd beredskap.

Såsom Förvarshögskolan anförde i remissvaret för delbetänkandet² (SOU 2020:23) till föreliggande slutbetänkande, vill Förvarshögskolan återigen understryka att det föreligger ett ansvar för Sverige som konventionsstat till Genèvekonventionen att möjliggöra för en fiende att upprätthålla grundprinciper om distinktion och skydd för civila och sjukvårdsinrättningar. Därmed måste dessa perspektiv också utgöra en tydlig del i organisationernas totalförvarsplanering.

Kapitel 8 - Personalförstärkning

8.1.2 Särskilda aspekter på personalförstärkning i höjd beredskap

Förvarshögskolan tillstyrker slutbetänkandets bedömning att den av regeringen aviserade översynen av personalförsörjningen inom det civila försvaret (9.1.8 i prop. 2020/21:30) är angelägen. Den bör inkludera en översyn av författningar på området, både utifrån ett hälso- sjukvårdsperspektiv och för det civila försvaret i allmänhet. Som slutbetänkandet framfört är frågan kring en återaktiverad civilplikt och hur den bör utformas en viktig delkomponent i detta arbete. Förvarshögskolan noterar i sammanhanget det uppdrag som regeringen tilldelat Myndigheten för samhällsskydd och beredskap³ och bedömer att resultatet av uppdraget kommer att utgöra ett viktigt underlag för det fortsatta arbetet på området. Förvarshögskolan bedömer att det i det fortsatta arbetet bl.a. finns behov av att tydliggöra hur det privata näringslivet närmare ska involveras i det civila försvaret.

Slutbetänkandet anför även att det är angeläget att arbetsmarknadens parter ser över de kollektivavtal som ska gälla i höjd beredskap. Förvarshögskolan delar denna uppfattning och noterar att kollektivavtal såsom det s.k. krislägesavtalet är av relevans för att säkra personalförsörjning och ökade behov av arbetstidsuttag vid allvarliga händelser. Krislägesavtalet är dock inte särskilt avsett för höjd beredskap, och konsekvenserna av detta bör utredas vidare av berörda aktörer.

Förvarshögskolan noterar vidare att ett av dessa avtal, Kollektivavtal för krigs- och beredskapstillstånd⁴, inriktar sig särskilt mot kommuner och regioner⁵ och anknyter till aspekter kring omplacering av personal mellan offentliga aktörer under höjd beredskap (jfr avsnitt 8.1.2 och 8.2.2).

Förvarshögskolan tillstyrker att en översyn av personalförsörjningen av det civila försvaret även bör beakta aspekter rörande kollektivavtal under höjd beredskap. Det är viktigt att det inom ramen för totalförvarsplaneringen etableras en samsyn bland berörda parter om vilka arbetsrättsliga bestämmelser som kan bli aktuella i samband med ett beslut om höjd beredskap.

² Delbetänkande SOU 2020:23, Kapitel 5 - Hälso- och sjukvårdens förmåga i kris och krig; Förvarshögskolans remissvar Ö 279/2020.

³ Ju2021/02771.

⁴ Undertecknat av centrala parter 1988 (däribland Landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet, Svenska kommunalarbetareförbundet [SKAF] och Kommunaltjänstemannakartellen [KTK]).

⁵ Myndigheten för samhällsskydd och beredskap uppmärksammar kortfattat existensen av detta kollektivavtal i avsnitt 4.5.1 i sin vägledning *Rätt person på rätt plats – offentliga aktörer* (MSB1944 – april 2022).

Kapitel 8 – Personalförstärkning

8.2.5 Kompletteringsutbilda personal

Slutbetänkandet anför att utbildning görs bäst till vardags när samhället fungerar normalt då det finns betydande utmaningar med att kompletteringsutbilda personal under en kris när situationen allmänt sett är ansträngd. Slutbetänkandet anför även att vidareutbildning inte kan anses vara genomförbart annat än under mycket långvariga kriser då sådan utbildning oftast tar lång tid att genomföra (s. 659).

Försvarshögskolan vill betona vikten av tillgänglighet och fortgående av högre utbildning och riktade utbildningsinsatser över hela hotskalan - både vid fredstida kriser och vid höjd beredskap och ytterst krig. Dels för att kunna bibehålla samhällets kontinuitet och dels för att bibehålla och utveckla olika aktörers och individers beredskap och motståndskraft. Försvarshögskolan vill även understryka detsamma gällande en återuppbyggnadsfas av samhället efter ett eventuellt krig, då vissa samhällsviktiga verksamheter och kunskap eventuellt snabbt behöver byggas upp (igen).

Kapitel 13 - Författningsberedskap

13.3. Bestämmelser för hälso- och sjukvården som kan vara svåra eller olämpliga att tillämpa

13.3.5 Slutbetänkandets bedömningar och förslag

Försvarshögskolan anser att slutbetänkandets förslag om en tydlig bestämmelse i hälso- och sjukvårdslagen om när avsteg får göras från lagens centrala bestämmelser utgör en lämplig ordning. Försvarshögskolan instämmer i slutbetänkandets bedömning att inför ett beslut om s.k. katastroftillstånd, vilket möjliggör sådana avsteg, måste beslutsfattaren (regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer enligt förslaget) ha den lägesuppfattning och de erforderliga beslutsunderlag som behövs. Utöver att beslutsfattaren behöver få ta del av sådana uppgifter från berörda aktörer bedömer Försvarshögskolan att ett sådant beslut ställer höga krav på såväl sakkunskap som systemförståelse samt kunskap om vilka följdkonsekvenser ett beslut eller icke-beslut kan få för hälso- och sjukvården.

Detta gäller även vid beslut om att en kommun eller region ska lämna hjälp till en annan kommun och region som drabbats av en katastrof enligt de föreslagna bestämmelserna. I sådana fall behöver särskilt beaktas vilka följdkonsekvenser ett lämnande av stöd kan få för den stödlämnande aktören varpå behovet av den samlade bedömning som föreskrivs är av central vikt. Givet en osäker händelseutveckling kan ett sådant beslut behöva omprövas om förhållandena hos den stödlämnande aktören, eller inom dess geografiska verksamhetsområde, skulle förändras efter det att stödet till den stödmottagande aktören har påbörjats. Med anledning av detta kan det finnas ett kontinuerligt behov av rapportering efter det att ett beslut om stöd har fattats. T.ex. om hälso- och sjukvården i ett geografiskt område under höjd beredskap drabbats av en allvarlig krigsskada kan berörd stödlämnande aktörs resurser då fylla

ett större behov inom den egna verksamheten istället för hos den då stödmottagande aktören enligt den föreslagna bestämmelsen.

Beslut

Beslut i detta ärende har fattats av Försvarshögskolans rektor Robert Egnell, efter föredragning av analytiker Mariana Engström. I den slutliga handläggningen har också C CTSS Fredrik Bynander deltagit.

Robert Egnell
Rektor

Mariana Engström
Analytiker, FHS/CTSS

Sändlista

Regeringskansliet

Inom FHS

Rektor

Prorektor

Vicerektor

Högskoledirektör

Ordf FoUN

C OrgE

Studentkåren

ATO

Samt övriga som berörs av beslutet